RABHADH

Ní mór duit an páipéar seo a chur ar ais le do fhreagarleabhar nó mura gcuirtear, caillfear marcanna.

Scríobh do Scrúduimhir anseo

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ AN TEASTAIS SHÓISEARAIGH, 2009

TÍREOLAÍOCHT – ARDLEIBHÉAL

ROINN 1 – FILLTEÁN

DÉ hAOINE, 5 MEITHEAMH – TRÁTHNÓNA, 2.00 go dtí 4.00

ROINN 1 (60 MARC)
Caithfear tabhairt faoi **GACH** ceist.
Tá rogha agat *laistigh* de 3 cheist.
Déan deimhin de go gcuireann tú an fillteán seo ar ais le do fhreagarleabhar.
Mura gcuireann tú, caillfidh tú marcanna.

1. CARRAIGEACHA

Cé acu ceann díobh seo a leanas ar **samplaí iad uile de charraigeacha dríodair**?
[Cuir tic (✓) sa bhosca ceart.]

(i)	Eibhear, aolchloch agus grianchloichít	☐
(ii)	Eibhear, marmar agus grianchloichít	☐
(iii)	Marmar, gual agus gaineamhchloch	☐
(iv)	Gaineamhchloch, aolchloch agus sceall	☐

2. GNÉITHE AOLCHLOICHE

Is féidir an crosfhocal thíos a réiteach le hainmneacha na ngnéithe lipéadaithe **1 go 5** sa léaráid.
Tá gné 2 agus gné 4 líonta isteach cheana duit. **Comhlánaigh an crosfhocal**.

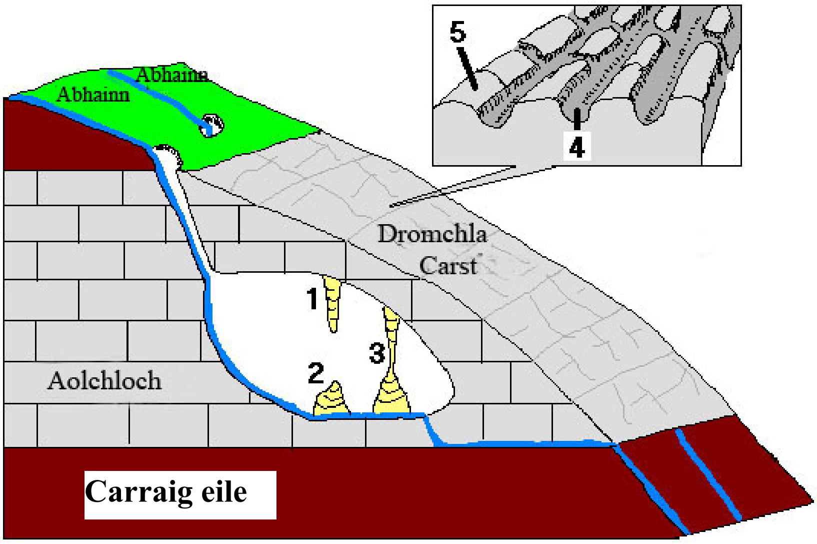

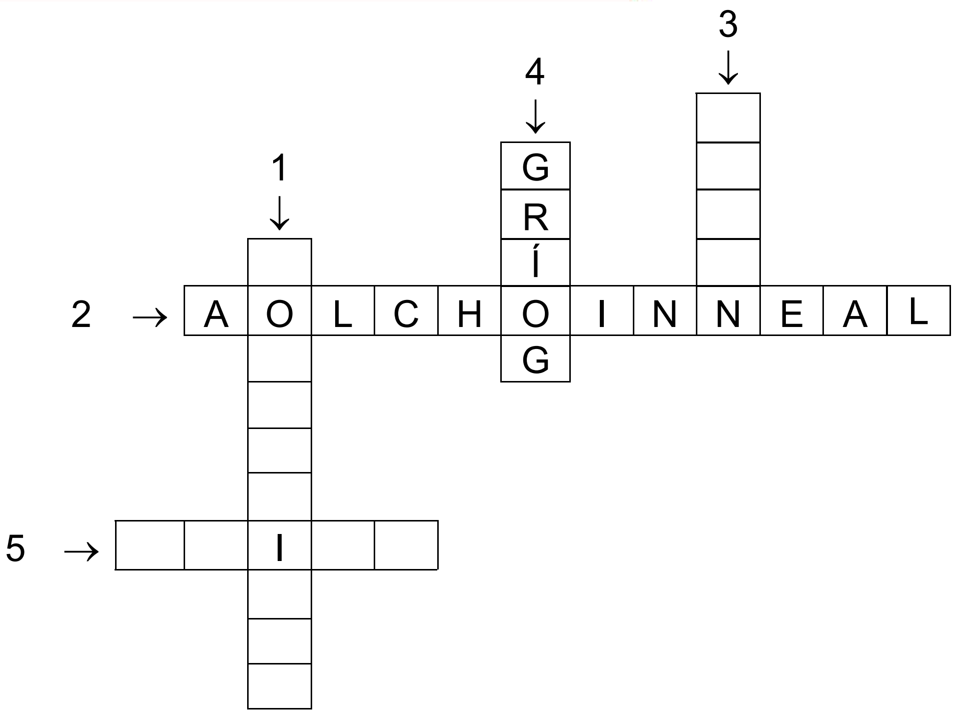

3. CREIMEADH AGUS SIL-LEAGAN ABHANN

Sa léaráid taispeántar lúba abhann. Tagraíonn na ráitis thíos don léaráid.
Tá ceann amháin de na ráitis ceart. Cuir tic (✓) sa bhosca taobh leis an ráiteas ceart.

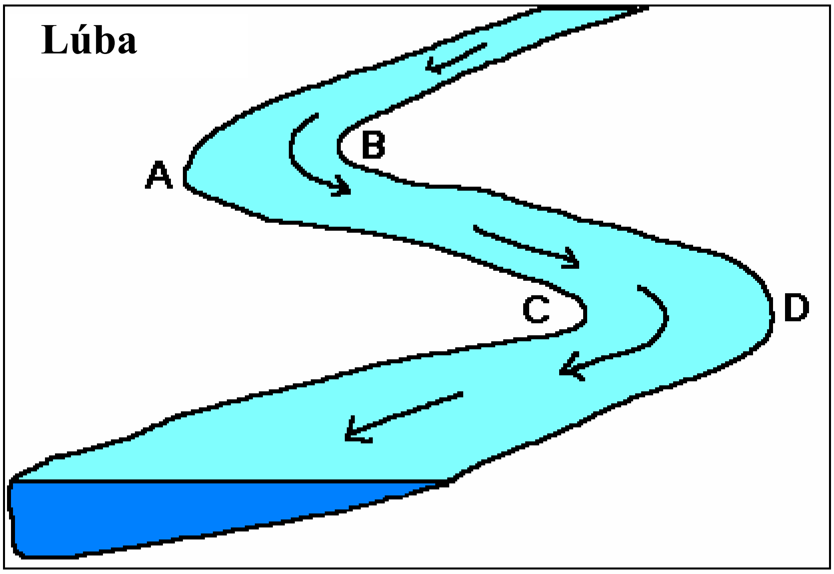

Tá an abhainn:

(i) ag creimeadh ag **B** agus ag sil-leagan ag **A** ☐

(ii) ag creimeadh ag **B** agus ag sil-leagan ag **C** ☐

(iii) ag creimeadh ag **A** agus ag sil-leagan ag **C** ☐

(iv) ag creimeadh ag **C** agus ag sil-leagan ag **D** ☐

4. IASCAIREACHT

Cuir ciorcal thart ar an rogha cheart **i ngach** ceann de na ráitis thíos:

(i) Is acmhainn nádúrtha **inathnuaite / neamh-inathnuaite** iad éisc.

(i) Chun na héisc a aimsiú, baineann na báid iascaireachta nua-aimseartha úsáid as **unlais mhótarghluaiste / sondálaithe fuaime**.

(iii) Tá laghdú mór tagtha ar na stoic éisc i Muir Éireann de bharr **téamh domhanda/ ró-iascaireacht**.

5. GNÍOMHAÍOCHTAÍ EACNAMAÍOCHTA

Sa bhosca thíos tá líon áirithe de ghníomhaíochtaí eacnamaíochta príomhúla, tánaisteacha agus treasacha. Cuir ciorcal thart ar **thrí** ghníomhaíocht phríomhúla eacnamaíochta atá sa bhosca.

múinteoir	*báicéir*	*oibrí monarchan*	*iascaire*
dlíodóir	*cúntóir siopa*	*feirmeoir*	*tiománaí tacsaí*
garda	*mianadóir*	*meicneoir*	*treoraí turasóireachta*

6. AERÁIDÍ

Sa léarscáil taispeántar an suíomh atá ag **trí** chineál aeráide faoi seach.

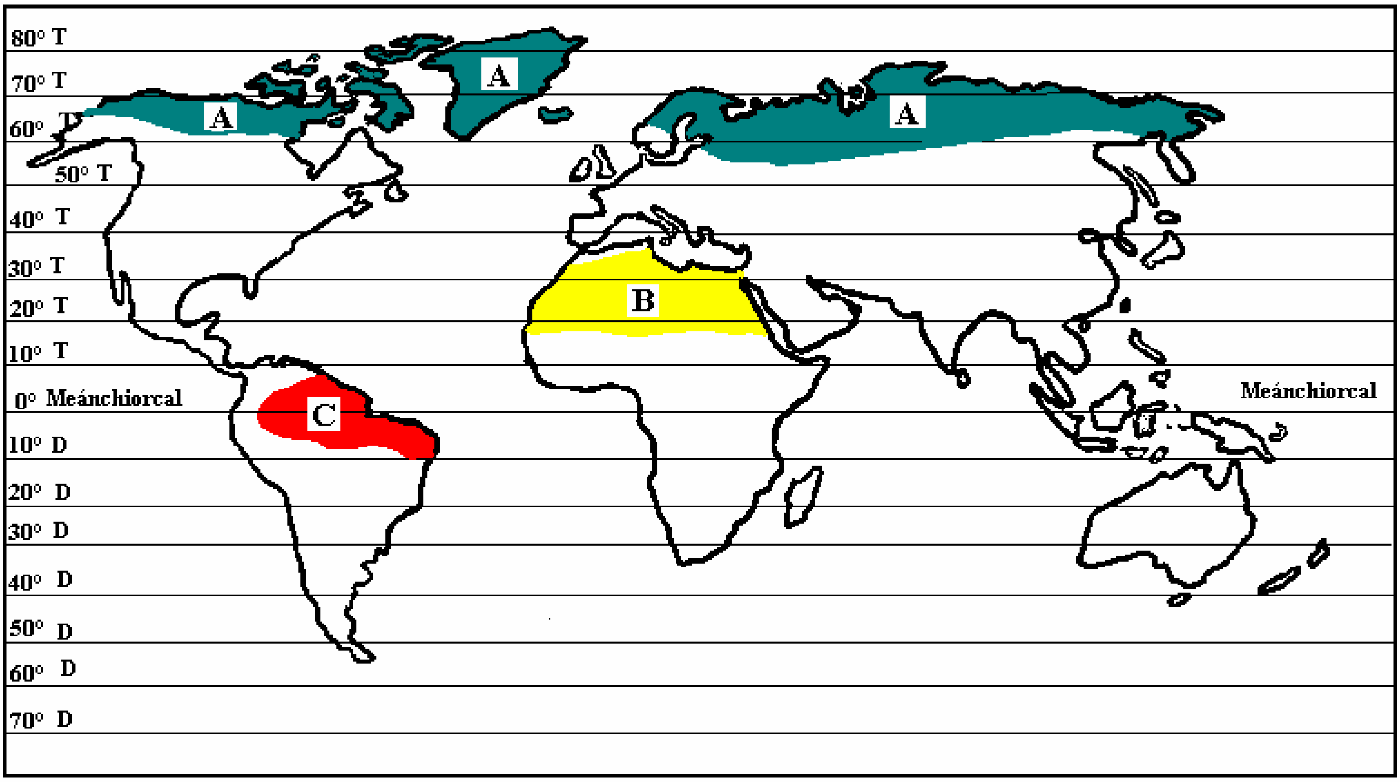

Ainmnigh sna spásanna an aeráid a thaispeántar **i ngach** réigiún.

(i) An aeráid i réigiún A:____________________

(ii) An aeráid i réigiún B:____________________

(iii) An aeráid i réigiún C:____________________

FREAGAIR 7A NÓ 7B

7A. OIBRIÚ AN OIGHIR AGUS É AG GLUAISEACHT

Cé acu ceann díobh seo a leanas ar **gnéithe iad uile den oighearchreimeadh?**
Cuir tic (✓) sa bhosca ceart.

(i)	Fiord, moiréan, adharc phirimidiúil	☐
(ii)	Airéit, coire, U-ghleann	☐
(iii)	Cré bhholláin, coire, gleann crochta	☐
(iv)	Airéit, coire, droimnín	☐

NÓ

7B. OIBRIÚ NA FARRAIGE

Cé acu díobh ceann seo a leanas ar **gnéithe iad uile de chreimeadh farraige**?
Cuir tic (✓) sa bhosca ceart.

(i)	Poll séideáin, ceann tíre, tambaló	☐
(ii)	Poll séideáin, aill mhara, staic mhara	☐
(iii)	Trá, stua mara, pluais mhara	☐
(iv)	Trá, gob gainimh, tambaló	☐

FREAGAIR 8A NÓ 8B

8A. AG TOMHAS NA hAIMSIRE

Sa tábla taispeántar figiúirí míosúla na teochta agus na báistí i mbaile san India.

Míonna	EAN	FEA	MÁR	AIB	BEA	MEI	IÚIL	LÚN	M.FÓ	D.FÓ	SAM	NOL
Báisteach ina mm	20	80	125	175	235	300	385	300	250	150	50	20
Teocht ina °C	24	27	32	36	34	33	32	30	30	29	28	26

(i) Ainmnigh an mhí is fliche ______________________________

(ii) Ríomh raon bliantúil na teochta __________________________

NÓ

8B. UIRLISÍ AIMSIRE

Sa phictiúrí taispeántar ceithre uirlis aimsire agus na lipéid **A-D** orthu**.** Meaitseáil **gach** ceann de na lipéid **A-D** leis an uirlis cheart ón liosta sa bhosca. Tá meaitseáil amháin déanta duit.

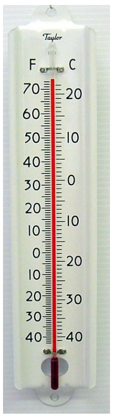	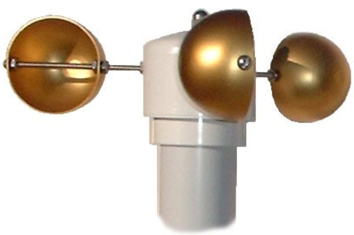		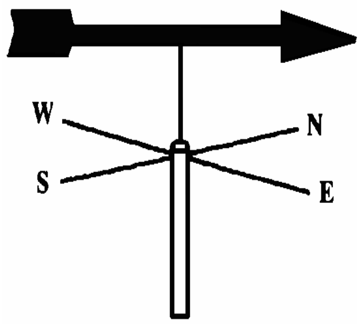
A	B	C	D

Uirlis Aimsire	Litir
Eite ghaoithe	
Ainéimiméadar	B
Teirmiméadar	
Taifeadán Campbell-Stokes	

FREAGAIR 9A NÓ 9B

9A. TIONSCAL DÉANTÚSAÍOCHTA

Uaireanta ní bhogann tionscail go suímh nua, fiú nuair a thugann tosca suímh atá ag athrú le fios gur chóir dóibh bogadh. Is é a thugtar air sin ná: [Cuir tic (✓) sa bhosca ceart.]

(i) Táimhe thionsclaíoch ☐

(ii) Meath tionsclaíoch ☐

(iii) Athshuíomh tionsclaíoch ☐

(iv) Bonneagar tionsclaíoch ☐

NÓ

9B. TIONSCAL DÉANTÚSAÍOCHTA

Cuir tic (✓) sa bhosca ceart chun a thaispeáint cén **trí** cinn de na ráitis thíos atá fíor.

1. Bíonn tionscail throma le fáil in eastáit thionsclaíochta ar imeall na gcathracha nó na mbailte móra de ghnáth.
2. Is é is caipiteal ann ná an t-airgead a bhíonn ag teastáil chun monarcha a chur ar bun agus a rith.
3. Is córais iad monarchana ina mbíonn ionchuir, próisis agus aschuir.
4. D’imigh tionscal iarainn agus cruach na Breataine ó shuímh ar an gcósta go dtí suímh in aice leis na gualcheantair.
5. Is é atá i dtionscal gan chuing ná tionscal ar féidir é a lonnú chomh maith céanna ina lán suíomh éagsúil.

(i) 1, 2, 3 ☐

(ii) 2, 3, 4 ☐

(iii) 2, 3, 5 ☐

(iv) 3, 4, 5 ☐

10. RÁTAÍ BEIREATAIS AGUS RÁTAÍ BÁIS

Sa léaráid taispeántar na hathruithe a tháinig le himeacht ama ar an ráta beireatais agus ar an ráta báis i dtír áirithe.
Baineann na ráitis thíos leis an léaráid.

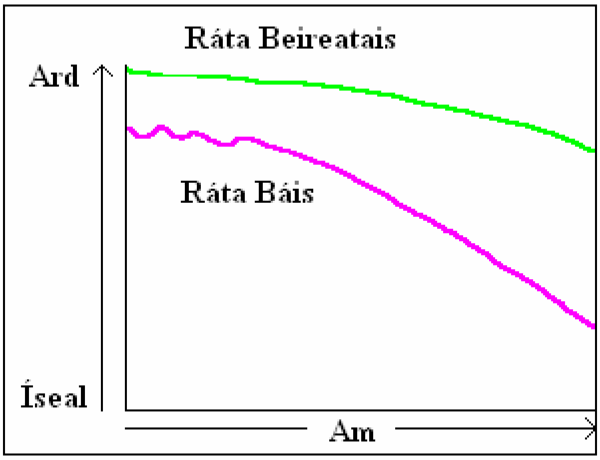

Cuir **ciorcal** thart ar *fíor* nó ar *bréagach* i ngach cás chun a thaispeáint cé acu atá **gach** ráiteas fíor nó bréagach.

(i) Luainigh an ráta báis (chuaigh sé suas agus síos) ar dtús agus ansin thit sé tapa go leor. ***Fíor / Bréagach***

(ii) Thit an ráta beireatais níos tapúla ná an ráta báis. ***Fíor / Bréagach***

(iii) Tá méadú nádúrtha ar an daonra sa tír seo. ***Fíor / Bréagach***

11. GRÉASÁIN LONNAÍOCHTA

Scrúdaigh na sracléarscáileanna seo a bhfuil na lipéid A, B agus C orthu.

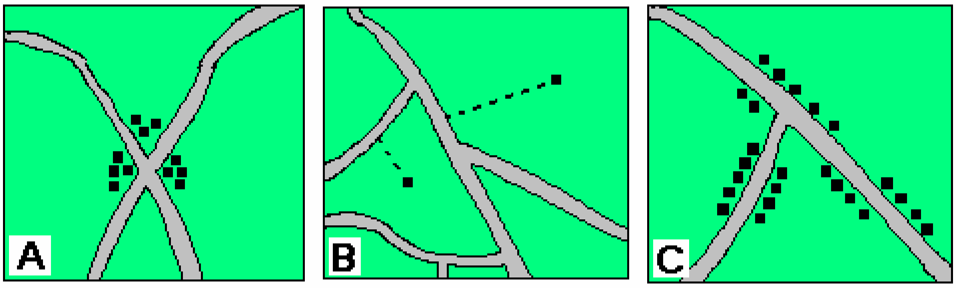

(i) An cineál gréasán lonnaíochta a thaispeántar i *sracléarscáil A* ná ____________________

(ii) An cineál gréasán lonnaíochta a thaispeántar i *sracléarscáil B* ná____________________

(iii) An cineál gréasán lonnaíochta a thaispeántar i *sracléarscáil C* ná____________________

12. GNÉITHE DEN DAONRA

Meaitseáil **gach ceann** de na litreacha i g**Colún X** leis an uimhir is leathphéire di i g**Colún Y.** Tá péire amháin déanta duit.

Colún X	
A	Líon na ndaoine in aghaidh an chiliméadair chearnaigh
B	Leathadh na ndaoine i gceantar ar bith a thugtar
C	Nuair a thagann daoine chun cónaithe i gceantar
D	Fás an-tapa sa daonra

Colún Y	
1	Inimirce
2	Dlús daonra
3	Tobmhéadú daonra
4	Dáileadh daonra

X	Y
A	
B	
C	**1**
D	

13. ATHRÚ AR AN DAONRA LE hIMEACHT AMA

Sa tábla taispeántar an daonra a bhí i g**ceithre** chontae in Éirinn ag amanna difriúla.

	1986	**1996**	**2006**
Gaillimh	179,223	190,006	232,334
Maigh Eo	114,985	111,497	124,648
Sligeach	57,556	55,848	61,891
Liatroim	27,187	25,564	28,841

(i) Cé acu contae ina raibh an daonra ba mhó in 2006? ____________________

(ii) Cé acu contae ina raibh an daonra ba lú i 1996? ____________________

(iii) Cé acu contae ina raibh an méadú daonra ba lú idir 1986 agus 2006? ____________

14. IARTHAR NA hEORPA

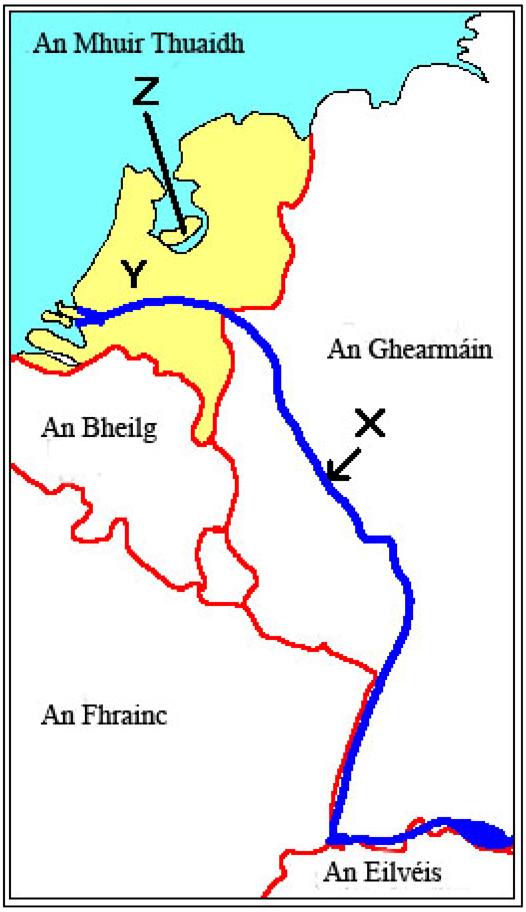

Sa léarscáil ar dheis taispeántar cuid d'Iarthar na hEorpa.

Bain úsáid as an léarscáil chun na ceisteanna thíos a fhreagairt:

(i) Ainmnigh an abhainn lipéadaithe 'X' ar an léarscáil.

____

(ii) Ainmnigh an tír lipéadaithe 'Y'.

____

(iii) Gabhadh an áit lipéadaithe 'Z' ón bhfarraige.
Is é an t-ainm a thugtar ar thalamh a ghabhtar
ón bhfarraige ná:

____

15. AN DOMHAN I mBÉAL FORBARTHA

Déan staidéar ar an gcartún thíos agus freagair na ceisteanna a leanann é.

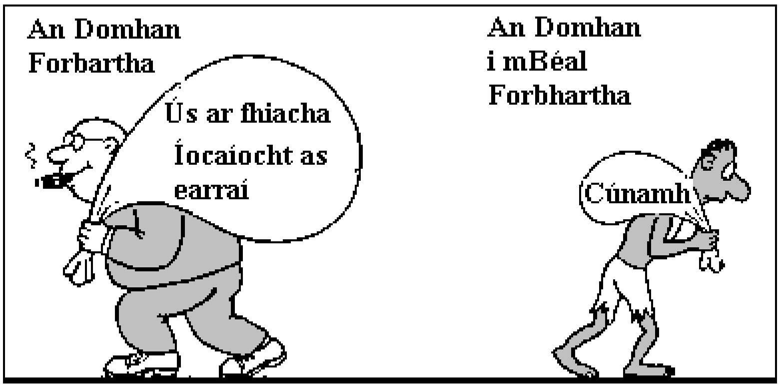

In oiriúint ón mbunchartún
www.cartoonstock.com

Cé acu ceann **amháin** de na teachtaireachtaí seo a leanas a thugann an cartún dúinn.
Cuir tic (✓) sa bhosca ceart.

(i) Faigheann an Domhan i mBéal Forbartha níos mó mar chúnamh ná mar a íocann sé as earraí agus ús ☐

(ii) Is mó an tairbhe a bhaineann an Domhan Forbartha as ná mar a bhaineann an Domhan i mBéal Forbartha ☐

(iii) Is mó an tairbhe a bhaineann an Domhan i mBéal Forbartha as ná mar a bhaineann an Domhan Forbartha ☐

(iv) Tugann an Domhan Forbartha níos mó mar chúnamh ná mar a fhaigheann sé as earraí agus ús. ☐

16. CRIOSANNA UIRBEACHA

Meaitseáil **gach** ceann de na fótagraif uirbeacha a bhfuil na lipéid **A-D** orthu leis an rogha cheart sa bhosca. Tá meaitseáil amháin déanta duit.

A

Foinse: Microsoft Virtual Earth

B

Foinse: www.walkingmelbourne.com

C

Foinse: www.heritagecouncil.ie

D

Foinse: www.city.charlottestown.pe.ca

Litir	Ceantar Uirbeach
	LCG
	Eastát tionsclaíochta
C	Athnuachan uirbeach
	Bruachbhaile

17. BARRAGHRAF

Sa tábla agus sa bharraghraf taispeántar garmheastachán ar líon na dturasóirí a thug cuairt ar ionad saoire sa Spáinn i dtréimhse sé mhí in 2008.
Bain úsáid as eolas sa tábla agus tarraing na barraí d'Aibreán, d'Iúil agus do Mheán Fómhair.

Mí	Aibreán	Bealtaine	Meitheamh	Iúil	Lúnasa	Meán Fómhair
Líon na dTurasóirí	**10,000**	**15,000**	**37,500**	**55,000**	**68,800**	**25,000**

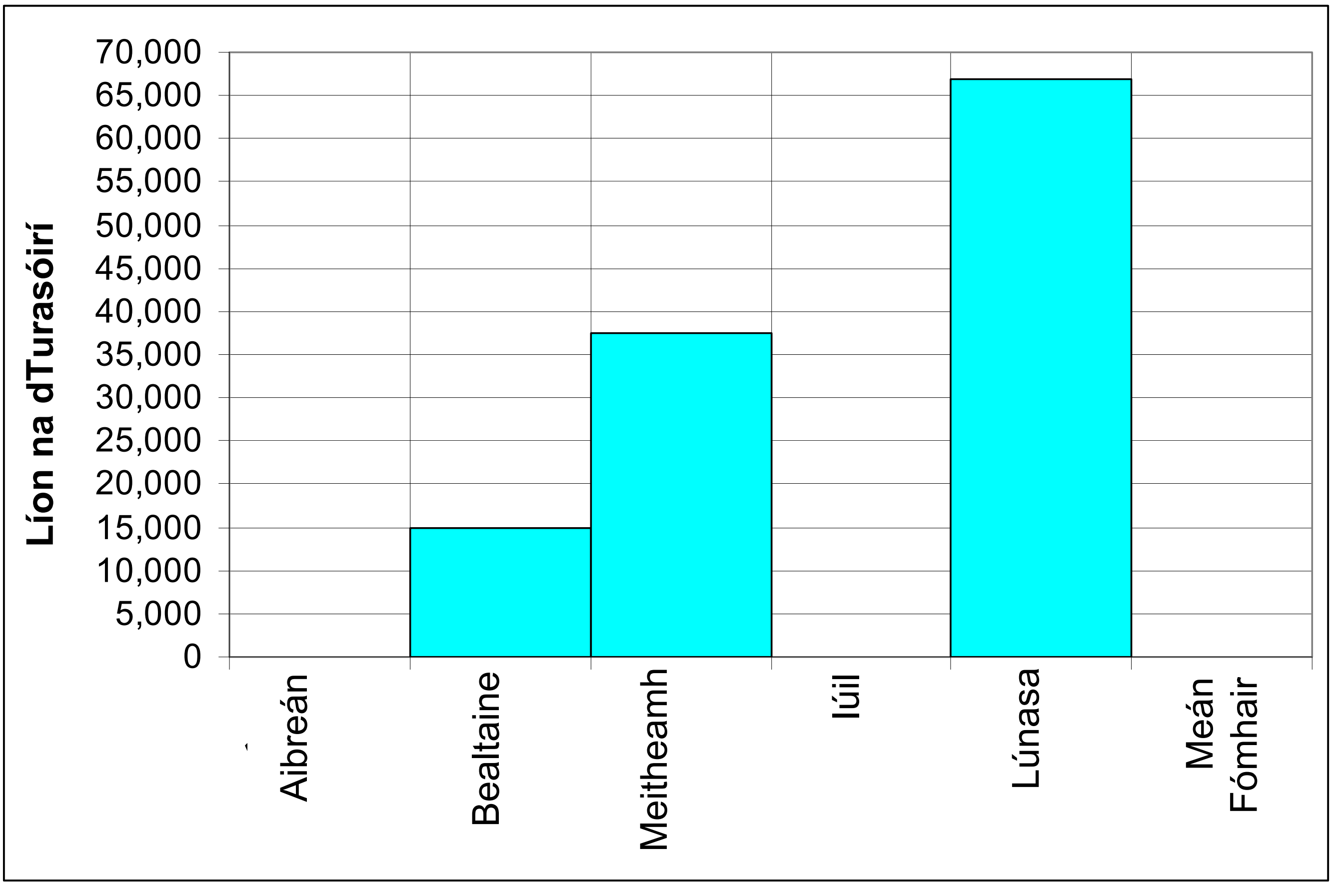

18. LÉARSCÁIL NA SUIRBHÉIREACHTA ORDANÁIS

Scrúdaigh an léarscáil de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis a thugtar leis seo.

Cén treo é ó Ráth Naoi (T28 95) go Cill Mhantáin (T31 93)? ____________________

19. LÉARSCÁIL NA SUIRBHÉIREACHTA ORDANÁIS

Scrúdaigh an léarscáil de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis a thugtar leis seo.

Sna boscaí atá ann dóibh, meaitseáil **gach ceann** de na tagairtí eangaí i g**Colún X** leis an uimhir is leathphéire di i g**Colún Y.** Tá péire amháin déanta duit.

Colún X	
A	T 273 914
B	T 327 935
C	T 307 947
D	O 287 014

Colún Y	
1	Galfchúrsa
2	Eaglais
3	Caisleán
4	Stáisiún traenach

X	**Y**
A	3
B	
C	
D	

20. AERFÓTAGRAF

Scrúdaigh an t-aerfótagraf a thugtar leis seo.
Is féidir an pháirc imeartha mhór, uile-aimsire, a fháil: (Cuir tic (✓) sa bhosca ceart.)

(i) Sa chúlra ar dheis ☐

(ii) Sa chúlra láir ☐

(iii) Sa lár ar clé ☐

(iv) Sa tulra láir ☐

Leathanach Bán

Leathanach Bán

Leathanach Bán